

Esiopetuksen järjestäminen Tampereen
kaupunkiseudulla:
nykytila ja laajentamisen edellytykset

Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI
Perlacon

Selvityksen tavoitteet ja toteutustapa

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

1. NYKYTILAKUVAUS

Esiopetuksen organisointi kunnittain
Järjestämismallien keskeiset erot kaupunkiseudulla
Toiminnalliset erot ja niiden vaikutukset esiopetuksen järjestämisen kustannuksiin

Huomioidaan myös esiopetus ostopalveluna sekä esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus ja kerhotoiminta kustannustietoineen

Toteutus: kuntien edustajien haastattelut, taustamateriaalien analyysi kuten kuntien verkkosivut ja muut kirjalliset materiaalit, työpaja kaupunkiseudun hyvinvointipalvelujen työryhmälle.

2. VERTAILTAVUUDEN PARANTAMINEN

Seutuvertailun kehittäminen, erityisesti kustannustietojen osalta

Kuntien tapa kerätä taloustilasto

Kuntakohtaisten esiopetustietojen koonti

Kuntakohtaiset muutosesitykset

Esitys seudulliseksi esiopetuksen vertailumittaristikoksi

Lähdeaineistona käytetään Tilastokeskuksen taloustilastoa

Toteutus: esiopetuksen talous- ja toimintatietojen keruu kunnista ja Tilastokeskukselta, tietojen analyysi. Kuntien kirjaus- ja kohdentamiskäytänteiden koonti

3. JÄRJESTÄMISEN EDELLYTYSTEN TÄSMENTÄMINEN

Huomioidaan vaiheessa 1 ja 2 esille nousseet seikat (järjestämisen tavat ja vaikutukset)

Muita vaikuttavia tekijöitä mm. henkilöstön koulutus ja saatavuus sekä tilajärjestelyt

Sisältää seutuyhteistyön tiivistämisen näkökulman

Huomioidaan myös esiopetus ostopalveluna sekä esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus ja kerhotoiminta kustannustietoineen

Toteutus: edellisten työvaiheiden perusteella tehtävä arviointi

Esiopetuksen järjestämisen nykytila kaupunkiseudulla

Esiopetuksen ja täydentävän hoidon järjestämismallit kirjavia

Esiopetuksen ja täydentävän hoidon pääsääntöiset järjestämismallit kaupunkiseudun kunnissa

HALLINNOLLINEN ORGANISOINTI	OPETUSPAIKAN MÄÄRITTÄVÄ PERIAATE	ESIOPETUKSEN YLEISIN OPETUSPAIKKA	TÄYDENTÄVÄN HOIDON YLEISIN TAPA JA JÄRJESTÄMISPAIKKA	KUNNAT
Perusopetus	Koulupolku/ Asuinpaikka	Koulut	AP-IP-toiminta** koululla	Lempäälä Pirkkala Vesilahti
Varhaiskasvatus	Koulupolku/ Asuinpaikka	Koulut	Kerhotoiminta* koululla	Tampere
Varhaiskasvatus	Koulupolku/ Asuinpaikka	Koulut	Varhaiskasvatus* koululla	Orivesi
Varhaiskasvatus	Koulupolku / Asuinpaikka	Päiväkodit	Varhaiskasvatus* päiväkodissa	Kangasala
Varhaiskasvatus	Huoltajien toive / Asuinpaikka	Päiväkodit	Varhaiskasvatus* päiväkodissa	Nokia Ylöjärvi

* Varhaiskasvatuslain mukaista toimintaa

** Perusopetuslain mukaista toimintaa (Lempäälä, Vesilahti) tai varhaiskasvatuslain mukaista toimintaa (Pirkkala)

- Järjestämisen mallien kehittymiseen on vaikuttanut muun muassa kuntien erilaiset taustat esiopetuksen järjestämisessä, lasten määrä, tilaresurssit, palveluverkko ja etäisyydet.
- Lainsäädäntö mahdollistanut erilaisten järjestämismallien ja palvelukokonaisuuksien syntymisen.
- Eroja paitsi kuntien välillä myös kuntien sisällä.

Esiopetuksen hallinnollinen asema ja järjestämisen paikka

Esiopetuksen hallinnollinen järjestäjä	Esiopetuksen pääsääntöinen järjestämis- paikka	PÄIVÄKOTI / VARHAISKASVATUSYKSIKKÖ
PERUSOPETUS	KOULU Lempäälä Pirkkala Vesilahti	
VARHAISKASVATUS	Orivesi Tampere	Kangasala Nokia Ylöjärvi

- Esiopetusta järjestetään sekä varhaiskasvatuksen että perusopetuksen hallinnoimana. Hallinnollinen järjestämistapa vaikuttaa muun muassa opettajien palvelussuhteen ehtoihin.
- Esiopetusta annetaan joko päiväkotitoiminnan yhteydessä tai osana koulun toimintaa. Esiopetuksen sijainti vaikuttaa muun muassa henkilöstömitoituksiin.
- Kaupunkiseudun kunnista puolet järjestivät esiopetusta sekä varhaiskasvatus- että kouluyksiköissä lukuvuonna 2018-2019.

Esiopetuspaikan määräytymistä ohjaava periaate

Esiopetuspaikan määräytymistä ohjaava periaate Esiopetuksen hallinnollinen järjestäjä	KOULUPOLKU/ ASUINPAIKKA	HUOLTAJIEN TOIVE
PERUSOPETUS	Lempäälä Pirkkala Vesilahti	
VARHAISKASVATUS	Kangasala Orivesi Tampere	Nokia Ylöjärvi

- Esiopetuksella on vahva rooli osana oppimisen polkua, mikä näkyy muun muassa lapsen tulevan koulupolun huomioisena esiopetusta järjestettäessä.
- Esiopetukseen ilmoittautumisen käytännöt vaihtelevia. Esimerkiksi:
 - esiopetuspaikka voi määräytyä suoraan esioppilaan kotiosoitteen ja tulevan koulupolun mukaisesti,
 - huoltajat voivat toivoa tiettyä esiopetuspaikkaa ilmoittautumisen yhteydessä,
 - tai kunnan osoittama esiopetuspaikka vahvistetaan kunnan ilmoitettua esiopetuspaikasta.

Täydentävän hoidon toimintamalli

Täydentävän hoidon pääsääntöinen toimintamalli	AP-IP-TOIMINTA/ KERHOTOIMINTA KOULULLA	VARHAISKASVATUS PÄIVÄKODISSA
Esiopetuksen hallinnollinen järjestäjä		
PERUSOPETUS	Lempäälä Pirkkala Vesilahti	
VARHAISKASVATUS	Tampere	Kangasala Nokia Orivesi Ylöjärvi

- Täydentävää hoitoa järjestetään joko varhaiskasvatuksen alaisena varhaiskasvatuksena, useimmiten päiväkodeissa, tai kouluilla järjestettävänä kerho- tai aamupäivä-iltapäivätoimintana.*
- Kunnissa, joissa tarjotaan täydentävänä hoitona kouluilla järjestettävää kerho- tai aamupäivä-iltapäivätoimintaa, suurin osa esioppilaista osallistuu täydentävään hoitoon koululla.
- Kerhotoiminnan järjestämisestä ei ole määritelty säädöksiä, toisin kuin varhaiskasvatuksen päivähoidosta. Kerhotoiminnasta täydentävänä hoitomuotona on siksi syntynyt epäselvyyttä ja ristiriitaisia tulkintoja.
- Lapselle yhtenäinen esiopetus- ja hoitopäivä on mahdollinen mallissa, jossa esiopetus ja täydentävä hoito järjestetään samassa sijainnissa.

*Esioppilaalla on lakisääteinen oikeus osallistua varhaiskasvatuksen mukaiseen varhaiskasvatukseen, eli jokaisessa kunnassa esioppilaalle on tarjolla täydentävää hoitoa esimerkiksi päiväkodissa.

Esiopetuksen talous- ja toimintatiedot

Esiopetus - talous

- Esiopetuksessa kustannusten kohdistamisella ja vyörytyksillä on merkittävä rooli kokonaiskustannusten kannalta, koska merkittävä osa resursseista on jaettu joko koulun tai päiväkodin kanssa.
- Tilastokeskus kerää kunnista esiopetuksen talous- ja toimintatietoa, jota hyödynnetään Tilastokeskuksen käyttötaloustilaston lisäksi mm. opetus- ja kulttuuriministeriössä päätöksenteon tukena.
 - Käyttötaloustilasto – kuntien eri toimintojen käyttökustannukset ja -tuotot
 - Lomake 41 – esiopetuksen tarkentavia tietoja
 - Tietosisällöt on määritelty ohjeistuksessa

Selvitystyön aikana on osoittautunut, että Tilastokeskuksen tietokannan ja kuntien omien tietojen välillä on eroavaisuuksia. Käyttötaloustilaston vuoden 2017 tiedoissa on havaittu merkittäviä virheitä/ puutteita.

Esiopetuksen osuus kustannuksista

Nettokäyttökustannus 1000 eur	Kangasala Lempäälä Nokia Orivesi Pirkkala Tampere Vesilahti Ylöjärvi								Koko alue
	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017
OPETUS- JA KULTTUURITOIMINTA	58 898	46 904	64 080	16 577	38 075	465 967	8 798	67 109	766 408
Lasten päivähoido	17 159	12 593	18 803	4 617	12 614	104 534	2 434	20 570	193 324
Esiopetus	1 717	2 702	2 527	585	2 235	9 481	388	1 706	21 341
Perusopetus	30 735	24 658	30 838	8 038	18 632	148 404	5 290	35 716	302 311
Lukiokoulutus	2 873	2 323	2 423	1 312	1 479	24 761	0	3 145	38 316
Ammatillinen koulutus	0	0	0	36	0	86 987	0	0	87 023
Kansalaisopistojen vapaa sivistysty	186	320	1 957	445	79	2 819	50	0	5 856
Taiteen perusopetus	119	25	0	0	134	1 398	12	75	1 763
Muu opetustoiminta	0	0	0	3	0	394	0	206	603
Kirjastotoiminta	2 008	1 072	1 591	406	941	13 735	206	1 793	21 752
Liikunta ja ulkoilu	2 193	2 135	4 625	957	1 298	30 456	210	2 484	44 358
Nuorisotoiminta	659	894	757	149	410	4 967	186	876	8 898
Museo- ja näyttelytoiminta	0	13	80	0	32	13 917	1	58	14 101
Teatteri-, tanssi- ja sirkustoiminta	0	34	0	0	0	6 272	4	5	6 315
Musiikkitoiminta	0	31	19	0	0	7 055	2	236	7 343
Muu kulttuuritoiminta	1 249	104	460	29	221	10 787	15	239	13 104

- Noin 21,5 miljoonan euron toiminto kaupunkiseututasolla, 1,1 % koko käyttötalouden nettokustannuksista.
- Esiopetuksen nettokustannusten osuudet sivistystoimesta ja käyttötaloudesta yhteensä vaihtelevat kuntien välillä merkittävästi.

Esiopetuksen osuus	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi	Koko alue
...Sivistystoimesta	2,9 %	5,8 %	3,9 %	3,5 %	5,9 %	2,0 %	4,4 %	2,5 %	2,8 %
...Käyttötaloudesta yhteensä	1,1 %	2,4 %	1,4 %	1,0 %	2,4 %	0,8 %	1,6 %	1,1 %	1,1 %

2017	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi	Koko alue
6-vuotiaita	413	407	463	95	304	2 140	63	522	4 407
..osuus väestöstä	1,3 %	1,8 %	1,4 %	1,0 %	1,6 %	0,9 %	1,4 %	1,6 %	1,1 %

- Käyttökustannus = toimintakulut yhteensä + poistot ja arvonalentumiset + vyörytyskulut
- Käyttötuoat = toimintatuotot yhteensä + valmistevarastojen muutos + valmistus omaan käyttöön + vyörytystuotot
- Nettokäyttökustannus = käyttökustannus - käyttötuoat**

Esiopetuksen nettokustannukset /oppitunti

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Esiopetus eur/opetustunti	Kangasala		Lempäälä		Nokia		Orivesi		Pirkkala		Tampere		Vesilahti		Ylöjärvi		Koko maa	
	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017		
Palkat ja palkkiot	42	88	67	39	67	54	61	36	49									49
Eläkekulut	8	16	12	9	13	10	11	7	10									10
Muut henkilösivukulut	2	4	3	2	3	3	2	2	2									2
Asiakaspalveluiden ostot	5	5	5	2	1	7	0	1	4									4
Muiden palvelujen ostot	16	32	26	27	34	24	31	17	22									22
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1	5	1	0	4	3	0	1	2									2
Avustukset	0	0	0	0	0	0	0	0	1									1
Vuokrakulut, ulkoiset	0	2	0	5	0	0	0	0	1									1
Vuokrakulut, sisäiset	18	30	2	25	51	9	18	20	15									15
Muut kulut	0	0	17	0	0	0	0	0	0									0
Toimintakulut yhteensä	92	183	132	109	173	111	124	84	105									105
Toimintakuluista: Sisäiset kulut	33	52	37	40	69	30	35	32	25									25
Poistot ja arvonalentumiset	0	2	0	0	0	0	0	0	0									0
Vyörytyskulut	0	0	0	1	2	0	4	3	2									2
Palautusjärjestelmän arvonalentumiset	0	3	1	2	0	1	2	0	2									2
Myyntituotot	1	2	1	0	0	1	0	0	1									1
Maksutuotot	0	22	0	0	0	0	0	0	1									1
Tuet ja avustukset	0	1	0	0	0	0	0	0	0									0
Vuokratuotot, ulkoiset	0	0	0	0	0	0	0	0	0									0
Vuokratuotot, sisäiset	0	0	0	0	0	0	0	0	0									0
Muut tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0	0									0
Toimintatuotot yhteensä	1	25	1	0	0	1	0	0	3									3
Toimintatuotoista: Sisäiset tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0	0									0
Valmisteverastojen muutos	0	0	0	0	0	0	0	0	0									0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0	0	0									0
Vyörytystuotot	0	0	0	0	0	0	0	0	0									0
Nettokäyttökustannus	91	160	131	110	175	110	128	87	104									104

- Taulukossa esitetty kuntien esiopetuksen kustannukset 2017 euroa/oppitunti.
- → hajonta kuntien välillä suurta
 - Ylöjärvi 87 eur/oppitunti
 - Pirkkala 175 eur/oppitunti
- Erot havaittavissa jo henkilöstökuluissa:
 - Ylöjärvi 44 euroa/oppitunti
 - Lempäälä 109 euroa/oppitunti
- Muiden palveluiden ostot
 - Kangasala 16 eur/oppitunti
 - Pirkkala 34 eur/oppitunti
- Pirkkalan sisäiset vuokrat selvästi muita suuremmat (51 eur/oppitunti) -> Lempäälä -> Orivesi. Halvin Nokia (2 eur/oppitunti)

Esiopetuksen nettokustannukset /oppilas

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Esiopetus eur/oppilas	Kangasala		Lempäälä		Nokia		Orivesi		Pirkkala		Tampere		Vesilahti		Ylöjärvi		Koko maa
	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	2017	
Palkat ja palkkiot	1 963	3 631	2 810	2 121	2 818	2 234	2 818	1 372	2 706								
Eläkekulut	374	677	501	465	556	393	515	247	544								
Muut henkilösivukulut	89	170	127	101	142	111	106	66	129								
Asiakaspalveluiden ostot	229	214	221	81	40	305	0	21	204								
Muiden palvelujen ostot	741	1 303	1 094	1 444	1 424	989	1 409	649	1 232								
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	32	221	39	20	159	125	15	52	98								
Avustukset	0	7	0	0	0	6	0	0	63								
Vuokrakulut, ulkoiset	5	63	0	273	20	3	0	2	50								
Vuokrakulut, sisäiset	825	1 216	70	1 354	2 142	389	833	773	808								
Muut kulut	5	5	702	10	0	4	15	12	19								
Toimintakulut yhteensä	4 264	7 507	5 565	5 869	7 301	4 558	5 712	3 193	5 853								
Toimintakuluista: Sisäiset kulut yht	1 534	2 117	1 569	2 141	2 894	1 220	1 591	1 204	1 375								
Poistot ja arvonalentumiset	0	87	20	0	0	1	0	4	21								
Vyörytyskulut	0	0	0	61	99	0	167	96	95								
Palautusjärjestelmän arvonalentumiset	0	104	37	101	0	21	76	4	115								
Myyntituotot	30	92	44	0	0	25	0	2	47								
Maksutuotot	0	917	0	20	0	4	0	0	78								
Tuet ja avustukset	5	22	7	0	0	2	0	0	24								
Vuokratuotot, ulkoiset	0	5	2	0	0	0	0	0	0								
Vuokratuotot, sisäiset	0	0	0	0	0	0	0	0	0								
Muut tuotot	0	0	2	0	0	3	0	4	3								
Toimintatuotot yhteensä	34	1 036	55	20	0	34	0	6	152								
Toimintatuotoista: Sisäiset tuotot y	0	0	0	0	0	0	0	0	5								
Valmisteverastojen muutos	0	0	0	0	0	0	0	0	0								
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0	0	0	0								
Vyörytystuotot	0	0	0	0	0	0	0	0	3								
Nettokäyttökustannus	4 229	6 558	5 530	5 909	7 401	4 526	5 879	3 287	5 813								

- Taulukossa esitetty kuntien esiopetuksen kustannukset 2017 euroa/oppilas.
- → hajonta kuntien välillä suurta
 - Ylöjärvi 3287 eur/oppilas
 - Pirkkala 7401 eur/oppilas
- Erot havaittavissa jo henkilöstökuluissa:
 - Ylöjärvi 1684 euroa/oppilas
 - Lempäälä 4478 euroa/oppilas
- Muiden palveluiden ostot
 - Ylöjärvi 649 eur/oppilas
 - Orivesi 1444 eur/oppilas
- Vuokrat
 - Nokia 70 eur/oppilas
 - Pirkkala 2162 eur/oppilas

Opetushallitukselta (2017 taso)

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

Tilastokeskus kerää edellisten lisäksi esiopetustietoa erillisellä lomakkeella.

Kustannusten kokonaismäärien tulisi vastata taloustilaston kustannuksia

Kustannukset euroa/oppilas	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi
Opetus	2 406	2 415	1 608	2 374	2 341	2 116	2 758	1 310
Kuljetus	111	172	90	838	129	51	652	102
Ruokailu	510	658	519	495	460	460	424	0
Muu oppilashuolto	0	2 235	1 379	242	897	799	652	0
Sisäinen hallinto	37	199	565	212	566	115	212	674
Kiinteistöjen ylläpito	897	1 211	937	1 596	2 421	457	1 152	988
Yhteensä ilman pieniä hankkeita	3 961	6 891	5 096	5 758	6 815	3 998	5 848	3 075
Pienet hankkeet	0	0	57	0	172	86	0	0
Käyttömenot yht ilman sair. Ja vammop.	3 961	6 891	5 153	5 758	6 987	4 084	5 848	3 075
Toiminnoittaiset käyttömenot yhteensä	4 034	7 396	5 624	5 970	7 526	4 527	5 924	3 291

Kustannukset euroa/oppitunti	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi
Opetus	52	59	38	44	55	51	60	35
Kuljetus	2	4	2	16	3	1	14	3
Ruokailu	11	16	12	9	11	11	9	0
Muu oppilashuolto	0	54	33	5	21	19	14	0
Sisäinen hallinto	1	5	13	4	13	3	5	18
Kiinteistöjen ylläpito	19	30	22	30	57	11	25	26
Yhteensä ilman pieniä hankkeita	85	168	121	107	162	97	127	81
Pienet hankkeet	0	0	1	0	4	2	0	0
Käyttömenot yht ilman sair. Ja vammop.	85	168	122	107	166	99	127	81
Toiminnoittaiset käyttömenot yhteensä	87	180	133	111	178	110	129	87

- Edelleen Ylöjärvi vaikuttaa edullisimmalta. Toisaalta taulukosta nähdään, että Ylöjärven ruokailu ja muu oppilashuolto on kirjattu nolaksi.
- Opetuksen kustannusten välinen hajonta on suuri, mutta jää selvästi edellisen taulukon henkilöstökulujen alle.
- Ylöjärven yhdelle oppilaalle kirjautuva opetuskustannus on noin puolet Vesilahden vastaavasta.
- Pirkkalan kiinteistöt edelleen selvästi kalleimmat.

Tilastokeskuksen taloustilastoista

- Kunnilta tulleiden tietojen perusteella tilastoissa on puutteita
- Vyörytysten ja kohdennusten merkitys suuri.
 - Opetushenkilöstö
 - Kiinteistöt
 - Jos kuntien esiopetuksen kustannukset on kohdennettu toisistaan poikkeavalla tavalla, on tällä vaikutusta myös muiden toimintojen nettokustannuksiin
 - Esiopetuksen osuus kaikkien palveluiden ja myös sivistystoimen nettokustannuksista on melko pieni ja siten kohdistamiserot tulevat näkyviksi juuri tässä toiminnossa
- Hajonta kuntien välillä on suuri
 - 3287 eur/oppilas – 7401 eur/oppilas
 - 87 eur/oppitunti – 175 eur/oppitunti

Kyselyt

- Kyselyt kuntiin:
 - Toimintatietoa
 - Kuvataan esiopetuksen tuottamistapaa ja kuntien välisiä eroja
 - Pyritään löytämään selittäviä tekijöitä kustannusten hajonnalle
 - Taloustietoa
 - 2018 tietojen päivitys
 - Saadaan vertailukohta 2017 tiedoille
 - Pyritään yhdenmukaistamaan tiedonkeruutapaa

Taloustietojen kysely

TAMPEREEN
KAUPUNKISEUTU

2018	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi
Opetus	1 150 512	850 520	786 566	318 402	749 710	4 703 798	159 734	755 000
Majoitus ja kuljetus	59 000	88 500	50 767	80 995	37 646	78 716	48 165	33 000
Ruokailu	290 266	179 800	274 540	62 631	139 143	953 540	30 150	130 000
Muu oppilashuolto	163 768	317 300	504 651	40 431	323 703	2 089 926	48 445	0
Sairaalaopetus	0	0	0	0	0	0	0	0
Sairaalaopetuksen nivelvaiheen tukitoimet	0	0	0	0	0	0	0	0
Vaikeimmin kehitysvammaisten opetus	0	57 920	145 658	0	94 338	290 944	0	25 000
Muu vammaisopetus	0	81 940	89 990	18 299	167 961	881 934	0	25 000
Sisäinen hallinto	37 944	158 700	250 959	21 399	121 132	254 935	13 538	350 000
Kiinteistöjen ylläpito	198 720	250 500	362 349	98 918	203 187	451 748	59 148	257 000
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset	55 452	177 270	132 667	40 293	226 395	532 564	24 653	108 000
Kotikunnan maksuosuudet	14 940	11 500	7 704	11 202	27 771	289 000	0	70 000
Yhteensä	1 970 602	2 173 950	2 605 851	692 570	2 090 986	10 527 105	383 833	1 753 000

2018	Kangasala	Lempäälä	Nokia	Orivesi	Pirkkala	Tampere	Vesilahti	Ylöjärvi
Eur/oppilas								
Opetus	2 545	2 164	1 864	3 184	2 603	2 144	2 250	1 495
Majoitus ja kuljetus	131	225	120	810	131	36	678	65
Ruokailu	642	458	651	626	483	435	425	257
Muu oppilashuolto	362	807	1 196	404	1 124	953	682	0
Sairaalaopetus	0	0	0	0	0	0	0	0
Sairaalaopetuksen nivelvaiheen tukitoimet	0	0	0	0	0	0	0	0
Vaikeimmin kehitysvammaisten opetus	0	147	345	0	328	133	0	50
Muu vammaisopetus	0	208	213	183	583	402	0	50
Sisäinen hallinto	84	404	595	214	421	116	191	693
Kiinteistöjen ylläpito	440	637	859	989	706	206	833	509
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset	123	451	314	403	786	243	347	214
Kotikunnan maksuosuudet	33	29	18	112	96	132	0	139
Yhteensä	4 360	5 532	6 175	6 926	7 260	4 798	5 406	3 471

- Taloustietojen jaottelu on riittävän kuvaava.
- Oppilaalle kohdistettuna 2018:
 - Ylöjärvi edelleen selvästi edullisin
 - Pirkkala kallein
 - Oriveden opetuksesta aiheutuvat kustannukset kaksinkertaiset Ylöjärveen suhteutettuna
 - Oriveden ja Vesilahden majoitus ja kuljetus merkittävästi suuremmat
 - Kangasalan, Nokian ja Oriveden ruokailun kustannus yli kaksinkertainen Ylöjärveen verrattuna
 - Ylöjärven muu oppilashuolto puuttui (2019 muutos)
 - Kiinteistöjen ylläpito Orivedellä lähes viisinkertainen Tampereen tasoon suhteutettuna

Esiopetuksen seutuvertailun kehittäminen

Seutuvertailun kehittäminen edellyttää tiivistä vuoropuhelua

- Vertailukelpoisten taloustietojen kokoaminen todettu haasteelliseksi: puutteellisia tietoja ja erilaisia kirjaamiskäytäntöjä.
- Lisäksi vertailua hankaloittaa se, että järjestämismallikohtaisia eroja syntyy paitsi kuntien välillä myös kuntien sisällä.
- Esiopetuksen taloustietojen kirjauskäytäntöjen ja kohdentamisperusteiden kehittäminen ei ole irrallista kunnan muusta taloudenpidosta.
- Seutuvertailussa aiemmin tarkasteltuihin toimintatietoihin ei ole selvityksen perusteella syytä tehdä muutoksia.
- Taloustietojen kehittämisessä huomiota kiinnitettävä kolmeen keskeiseen toimintoon:
 1. Kiinteistöt
 2. Opetus
 3. Ruokahuolto

Esiopetuksen laajentamisen edellytykset ja seudullinen yhteistyö

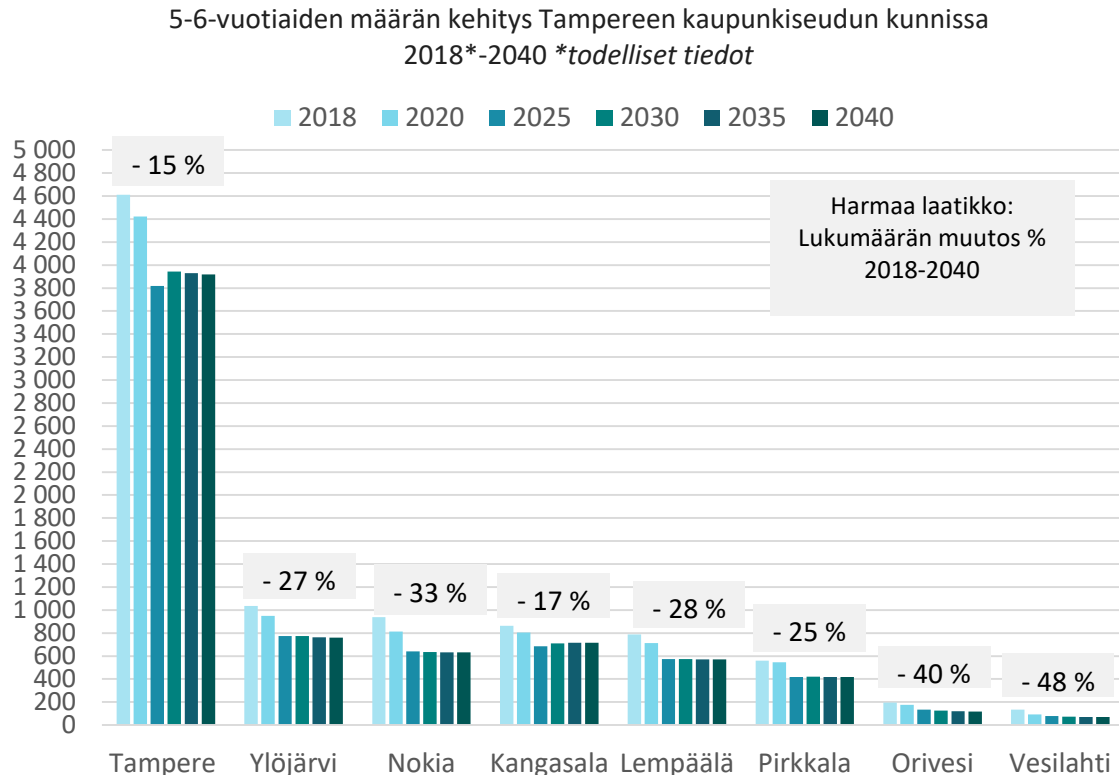
Esiopetuksen laajentamisen edellytykset kaupunkiseudulla

KESKEISET TOIMINNALLISIIN JA HALLINNOLLISIIN EDELLYTYKSIIN LIITTYVÄT NÄKÖKULMAT	KESKEISET TALOUDELLISIIN EDELLYTYKSIIN LIITTYVÄT NÄKÖKULMAT
Henkilöstön riittävyys / saatavuus Tilojen riittävyys / saatavuus Järjestämismallien hallinta Varhaiskasvatuksen ja opetuksen välisen yhteistyön uudet ulottuvuudet	Henkilöstökustannusten kasvu Kuljetuskustannusten kasvu Investoinnit lisätiloihin Varhaiskasvatuksen maksukertymän alentuminen

- Järjestämisen edellytykset ovat toiminnallisesta näkökulmasta hyvät, haasteita erityisesti talouden ja tilaresurssien näkökulmasta
- Järjestämisen edellytysten tarkka arviointi on mahdollista vasta, kun tiedetään, millaisten säädösten ja asetusten perusteella 5-vuotiaiden esiopetus järjestettäisiin.

- Lainsäädännöltä kaivataan selkeät suuntaviivat ja reunaehdot.
- Kunnat haluavat järjestää 5-vuotiaiden esiopetuksen päiväkodeissa.
- Taloudellisia vaikutuksia muun muassa kasvavasta palvelutarpeesta sekä varhaiskasvatusmaksujen tulokertymän pienentymisestä.

5-6 – vuotiaiden ikäluokat supistuvat tulevaisuudessa, mutta kehitys on epätasaista

Lähde: MDI:n väestöennuste 2040

- 5-vuotiaiden osallistumisaste varhaiskasvatuspalveluihin on kaupunkiseudulla korkea jo nykyisellään. Vuonna 2018 osallistumisaste kaupunkiseudun kunnissa oli välillä 89-97 prosenttia.
- Ikäryhmien supistuminen tulevaisuudessa tarkoittaa esiopetuksen oppilaspaikkatarpeen vähenemistä samassa suhteessa. Tuleva palvelutarpeen supistuminen on huomioitava laajentamisen aiheuttamiin haasteisiin vastatessa.
- Ikäryhmien kehityksessä eroja paitsi kuntien välillä myös kuntien sisällä.

Seudullisena yhteistyönä tehtävällä suunnittelulla ja kehittämistyöllä iso merkitys jo nykyisellään

- Seudullisen yhteistyön merkitys korostuu erityisesti silloin kun lainsäädäntö ja kansalliset ohjeistukset jääneet heikoiksi.
- Esiopetussuunnitelmaan liittyvää yhteistyötä halutaan jatkaa.
- Seutuyhteistyön mahdollisuuksiksi tunnistettu muun muassa
 - Joustavan esi- ja alkuopetuksen kehittäminen
 - Kerhotoiminnan laatukriteereiden ja periaatteiden suunnittelu
 - Henkilöstön täydennyskoulutus